

HEMŞİRELER ARASINDA BİLGİSAYAR VE İNTERNET KULLANIM SIKLIĞININ İNCELENMESİ*

Asiye GÜL** Nuran (TEKE) GENÇTÜRK ** Gülçin BOZKURT**

ÖZET

Bu çalışma hemşireler arasında bilgisayar ve internet kullanım durumlarının ve sıklığının incelenmesi amacıyla planlanmıştır. Çalışma Şubat-Mart 2003 tarihleri arasında, tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi. Evreni İstanbul ilinde bulunan; İstanbul Üniversitesi Tıp Fakülteleri, devlet ve sosyal sigortalar kurumu hastanelerinde çalışan hemşireler, örnekleme ise bu hastanelerde çalışan, çalışmaya istekli 300 hemşire oluşturdu.

Verilerin toplanması için araştırmacılar tarafından literatür bilgisine dayalı olarak geliştirilen, 19 sorudan oluşan anket formu kullanıldı. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında yüzdelik ve chi-square testleri ile değerlendirildi.

Çalışma grubundaki hemşirelerin %44,7'si 31-40 yaş grubunda, %51,3'ü ön lisans mezunu idi. Hemşirelerin %62,4'ü üniversite hastanelerinde ve %80'ni servis hemşiresi olarak çalışmaktaydı. Hemşirelerin %50'sinin çalıştığı klinikte bilgisayar olduğu ve bilgisayarı %75,3 oranında hemşirelik kayıtları için kullandıkları saptanmıştır. Kliniklerde %94 oranında internet bağlantısı olduğu, hemşirelerin %18,7'sinin klinikte internet kullandığı saptanmıştır. Kliniklerde internetin %5,1 oranında araştırma yapmak için kullanıldığı belirlenmiştir. Evinde bilgisayar bulunan hemşirelerin %74'ü internete bilimsel kaynak tarama amacıyla bağlandıklarını ifade ettiler.

Hemşirelerin eğitim düzeyi ile bilgisayar kullanma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p < 0,001$).

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Bilgisayar, İnternet

ABSTRACT

The Examination about the Frequency of Using Computer and Network among Nurses

This research was planned for the examination about the frequency of using computer and network among nurses. This research was performed between February and March 2003 as descriptive research method. The universe was the nurses who were working at Istanbul University Hospitals, Government Hospital and Hospital of Social Security Society (SSK Hospital), the sampling are formed by 300 nurses who were working and willing to join research in those hospitals.

To collect datas, a-19-questioned survey which was formed by the researchers and depending on the knowledge about medical literature (source) was used. Received data was evaluated in the medium of computer by using percentage and chi-square tests.

44.7% of nurses were 31-40 age group and 51,3% were undergraduate. 62.4% of nurses worked in the Hospital's of Istanbul University and 80% were clinic nurses. It was determined that 50% of nurses were in the clinic where it was computerized and the computers were used for nursing records by the rate of 75.3%. It was also determined that the clinics had 94% of internet line and 18.7% of nurses used internet in the clinic. In the clinics it was determined that the internet was used for research by the rate of 57.1%. 74% of nurses who had a computer at home were on line to search for scientific information.

The relationship between education level of nurses and computer using was meaningful ($p < 0,001$).

Keywords: Nurse, Computer, İnternet

* 2. Uluslar arası – 9. Ulusal Hemşirelik Kongresi, 07 – 11 Eylül 2003, Antalya (Poster Bildiri olarak sunulmuştur).

** İstanbul Üniversitesi Bakırköy Sağlık Yüksekokulu

GİRİŞ

Bilgiye hızlı ulaşmak giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Kamu ya da özel, her türlü kuruluş ve örgütte bilginin etkin bir biçimde yönetimi zorunlu bir gereksinim haline gelmiştir. Bilgilerin ekonomik olarak, zamanında, yerinde, kullanıcıların istedikleri biçimde ve platformlarda kendilerine ulaştırılması, bu kuruluş ve örgütler açısından büyük önem taşır. Bilgisayar, telekomünikasyon ve internet teknolojileri bilginin keşfedilmesinde, üretiminde, depolanmasında, dağıtımında ve kullanımında “devrim” olarak nitelendirilebilecek değişimlere yol açmıştır. Ancak hızla artan ağlar aracılığıyla erişilebilen elektronik bilgi kaynaklarının keşfedilmesi, düzenlenmesi ve kullanıma sunulması konusundaki çalışmalar nispeten yeni başlamıştır. Günümüzde çok kısa zamanda ve hızlı bir şekilde yaygınlaşan, alışverişten ticarete, bilimsel araştırmalardan, eğlenceye, sivil toplum kuruluşlarının örgütlenmesinden, siyasi partilerin propagandasına kadar hayatın her alanını içine alan internet, insanlık tarihi açısından yeni bir dönüm noktasıdır (<http://kurul.ubak.gov.tr> 2002). İnternet aracılığı ile dünyada pek çok materyale kolaylıkla ulaşılabildiğinden internet kullanımı da yaygın bir şekilde artmaktadır (Cragg et al. 2003, Fogel 2002, Dickerson ve Feitshans 2003, Kalsman et al. 2000). Bu nedenle hemşire araştırmacılar da hastaların desteklenmesi, eğitim ve iletişim vb. amaçlarla internet kullanımını incelemeye başlamışlardır (Dickerson and Feitshans 2003).

Bir çok alanda olduğu gibi sağlık hizmetleri alanında da otomatik bilgi sistemleri radikal değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikleri hemşirelerin yakından izlemesi ve teknolojinin olanaklarından faydalanabilmesi için, bilgisayar kullanım bilgisi, becerisi ve bunu uygulamaya yansıtması gerekir. Bugün hemşireler, hastanede,

kliniğe, ofiste ve sınıfta bilgisayarlarla sık karşılaşmakta ve yaygın olarak kullanmaktadır (Kum 1988, Sabuncu 1998, Tekir Aygin ve Dede Çınar 1997).

Birey ve toplum sağlığının desteklenmesinde önemli bir yeri olan hemşirelerin teknolojiden yararlanması, verilen hizmetin kalitesini arttıracaktır. Bu çalışma güncel bilgiye hızlı ulaşma ve zaman kaybını en aza indirmede ciddi yararı olduğu bilinen bilgisayar ve internet kullanımının hemşireler tarafından hangi amaçlarla ve sıklıkta kullanıldığını incelemek amacıyla planlanmıştır.

MATERYAL-METOD

Bu çalışma Şubat-Mayıs 2003 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini; İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri, bir devlet ve bir sosyal sigortalar kurumu hastanelerinde çalışan hemşireler, örneklem grubunu ise bu hastanelerde, çalışmaya katılmaya istekli olan ve ulaşılabilen 300 hemşire oluşturdu. Görüşülen 61 hemşire ise çalışmaya katılmak istemediğini belirtti. Çalışmaya başlamadan önce ilgili kurumlar çalışmanın içeriği konusunda bilgilendirilerek izinleri alındı.

Verilerin toplanması için araştırmacılar tarafından literatür (Sabuncu 1998, Tekir Aygin ve Dede Çınar 1997, Cragg et al. 2003, Farmer et al. 1999) bilgilerinden yararlanarak hazırlanan, 19 sorudan oluşan bir soru formu kullanıldı. Elde edilen veriler; yüzdeler, ortalama ve x^2 testleri ile bilgisayar ortamında değerlendirildi (Aksakoğlu 2001, Bahar 2002).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışma sonucunda elde edilen veriler ve istatistik sonuçları tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Hemşirelerin Demografik Özellikleri (N=300)

Özellikler	Sayı	%
Yaş*		
20-30 Yaş	129	43.0
31-40 Yaş	134	44.7
41 Yaş ve Üstü	37	12.3
Medeni Durum		
Evli	174	58.0
Bekar	126	42.0
Eğitim Durumu		
Lise	72	24.0
Ön Lisans	154	51.3
Lisans	60	20.0
Lisans Üstü	14	4.7
Toplam	300	100

*Yaş ortalaması 32.16 ± 7.35

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan hemşirelerin %44.7'sinin 31-40 yaş arasında, yaş

ortalamasının 32.16± 7.35, %58'inin evli ve %51.3'ünün ön lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Hemşirelerin Çalışma Koşulları (N=300)

	Sayı	%
Çalıştığı Kurum	187	62.4
İstanbul Üniversitesi Hastaneleri	70	23.3
SSK Hastanesi	43	14.3
Devlet Hastanesi		
Çalıştığı Servis	108	36.0
Cerrahi ABD	73	24.3
İç Hastalıkları ABD	43	14.3
Kadın Hastalıkları-Doğum ABD	9	3.0
Çocuk Hastalıkları ABD	14	4.7
Yoğun Bakım	29	9.7
Acil Servis	13	4.3
Poliklinikler	11	3.7
Diğer Üniteler		
Çalışma Şekli	105	35.0
Gündüz	101	33.7
Vardiyalı	94	31.3
Nöbet		
Servisteki Görevi	240	80.0
Servis Hemşiresi	60	20.0
Yönetici Hemşire		
Toplam	300	100

Çalışma grubundaki hemşirelerin çalıştığı kurum ve servisler incelendiğinde; %62.4'ünün İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi

Hastaneleri'nde, %36'sının cerrahi servislerinde çalıştığı görülmektedir. Hemşirelerin %35'inin gündüz çalıştığı ve %80'inin servis hemşiresi olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Kliniklerde Bilgisayar Bulunma Durumu ve Kullanım Amaçlarının Dağılımı (N = 300)

	Sayı	%
Klinikte Bilgisayar		
Var	150	50.0
Yok	150	50.0
Toplam	300	100
Bilgisayar Kullanım Amaçları (n = 150) *		
Servis Kayıtları	106	70.7
Hemşirelik Kayıtları	113	75.3
Bilgi Tarama	35	23.3
Laboratuvar Sonucu Alma	37	24.7
Diğer	9	6.0

* Birden fazla seçenek işaretlenmiş ve yüzdeler n üzerinden hesaplanmıştır.

Çalışma kapsamındaki kliniklerin %50'sinde bilgisayar olduğu belirlendi (Tablo 3). Bir çok alanda olduğu gibi sağlık hizmeti alanı da, otomatik bilgi sistemleri ile ilgili teknoloji tarafından desteklenmektedir. Hemşirelik uygulamalarında bilgisayar teknolojisinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır (Tekir Aygün ve Dede Çınar 1997). Bu çalışmada hastanelerdeki bilgisayar donanımının istenilen düzeyde olmadığı görüldü.

Farmer ve arkadaşlarının İskoçya'nın batı adalarında 71 halk sağlığı hemşiresi ile yaptığı çalışmada, işyerinde bilgisayar kullanmayan hemşirelerin oranı %60 olarak bulunmuştur (Farmer et al. 2003). Cragg ve arkadaşlarının Çin'de 498 hemşire ve hemşirelik öğrencisi arasında yaptığı çalışmada, grubun $\frac{3}{4}$ 'ünün bilgisayar kullandığı ve bilgisayara ulaşabildiği belirlenmiştir. Yine bu çalışmada bilgisayarın en sık işyerinde onu takiben evde, okulda ve internet kafe gibi

yerlerde kullanıldığı belirlenmiş (Cragg et al. 2003).

Bilgisayarın hangi amaçlarla kullanıldığı incelendiğinde; %70.7 servis kayıtları, %75.3 hemşirelik kayıtları için kullanıldığı saptandı (Tablo 3). Bilgisayar donanımının bulunduğu kliniklerde hemşirelik kayıtları için kullanma oranının yüksek olması sevindiricidir, ancak bu çalışmada hemşirelerin ne tür verileri kaydettiği araştırılmamıştır. İskoçya'da bilgisayar kullanımının araştırıldığı çalışmada 608 ebenin %54.7'sinin hasta verilerini girmek amacıyla bilgisayarı kullandığı saptanmıştır (Hillan et al. 1998). Farmer ve arkadaşlarının çalışmasında, hemşirelerin düşük oranda hasta bilgileri ve bakım planları için düzenli olarak bilgisayarı kullandıkları belirlenmiştir (Farmer et al. 1999).

Tablo 4. Hemşirelerin Çalışma Şekline Göre Serviste Bilgisayar Kullanma Durumları

	Bilgisayar Kullanma				Toplam	
	Evet		Hayır		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Çalışma Şekli						
Gündüz	63	60.0	42	40.0	105	100.0
Vardiyalı	63	62.4	38	37.6	101	100.0
Nöbet	24	25.5	70	74.5	94	100.0
Toplam	150	50.0	150	50.0	300	100.0

$X^2 = 32.899$ $p = 0.000$ $p < 0.001$

Hemşirelerin çalışma şekilleri ile serviste bilgisayar kullanma durumları karşılaştırıldığında; nöbet şeklinde çalışan hemşirelerin serviste daha az bilgisayar kullandığı ve çalışma

şekli ile bilgisayar kullanma durumu arasında istatistiksel açıdan ileri derecede anlamlı ilişki olduğu ($X^2 = 32.899$ $p = 0.000$ $p < 0.001$) görüldü (Tablo 4).

Tablo 5. İnternet Bağlantısı ve İşlerliğinin Değerlendirilmesi (N=300)

	Sayı	%
Klinikte İnternet Bağlantısı		
Var	141	94.0
Yok	9	6.0
Toplam	150	100
Klinikte İnternet Kullanma Durumu		
Kullanıyor	28	18.7
Kullanmıyor	122	81.3
Toplam	150	100
Klinikte İnternet Kullanma Amaçları (n=28)		
Araştırma	16	57.1
İletişim	7	25.0
Eğitim	5	17.9
Toplam	28	100
Evde Bilgisayar Bulunması		
Var	127	42.3
Yok	173	57.7
Toplam	300	100
Evde Bilgisayar Kullanım Amacı (n = 127) *		
Bilgi Arama	38	29.9
Eğitim	21	16.5
Eğlence	51	40.1
İletişim	16	12.6
Diğer Aile Bireylerinin Kullanımı	26	20.5

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 5'te bilgisayar olan servislerin %94'ünde internet bağlantısının bulunduğu, ancak hemşirelerin %18.7'si çalıştığı serviste internet kullandıkları görülmektedir. A&G Araştırma Şirketinin verilerine göre işyerinde internete bağlananların oranı %4.7'dir. Bu veriler iş yerlerinde internete bağlanma oranının oldukça düşük olduğunu göstermektedir (www.agarastirma.com.tr/index.htm). Literatürde, onkoloji hemşirelerinin %47'sinin işyerinde, %49'unun evde internete ulaşabildikleri bildirilmektedir. Başka bir çalışmada hemşirelerin %72'sinin internete ulaşabildiği, %46'sının her gün interneti kullandığı bildirilmektedir (Fogel 2002). Cragg ve arkadaşlarının araştırmasında grubun %17'sinin internet kullandığı, internet kullanıcılarının %55'inin işyerinde internete ulaşabildiği belirtilmiştir (Cragg et al. 2003). Hemşirelerin klinikte internet kullanım oranının düşük olması; iş yoğunluğu, kullanım koşullarının sınırlı olması, kolaylıklarının bilinmemesi ve maliyetinin yüksek olması gibi nedenlere bağlanabilir. Fakat, internetin giderek yaygınlaştığı göz önüne alındığında gelecek birkaç yıl içinde hemşireler arasında da internet kullanıcılarının artacağı düşünülebilir.

İnternet kullanım amaçlarına bakıldığında; %57.1'nin araştırma,

%25'inin iletişim için olduğu görülmektedir (Tablo 5). Hemşirelerin klinikte araştırma için interneti kullanmaları (%57.1) sevindiricidir. Bilgisayar kullanımı, hemşirelere, hasta bakımında sağladığı kolaylıkların yanı sıra, araştırma ve kendini geliştirme konusunda da son derece yardımcı olmaktadır (Tekir Aygin ve Dede Çınar 1997). Farmer ve arkadaşlarının çalışmasında, hemşirelerin %68'i bilgiye hızlı erişmenin önemli olduğunu belirtmiştir (Farmer et al. 1999).

Çalışmaya katılan hemşirelerin %42.3'ü evlerinde bilgisayar bulunduğunu, evinde bilgisayar bulunan hemşirelerin ise %40.1'i bilgisayarı eğlence amacıyla kullandıklarını belirtmiştir (Tablo 5). Cragg ve arkadaşlarının araştırmasında, grubun %23'ünün evlerinde bilgisayar olduğu belirlenmiştir (Cragg et al. 2003). Cragg ve arkadaşlarının sonuçları bu çalışmanın sonuçları ile karşılaştırıldığında daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Cragg ve arkadaşlarının Çin'de yapmış olduğu bu çalışmada hemşireler evde bilgisayarı daha çok eğitim eğitim ve eğlence amacıyla kullanmaktadır (Cragg et al. 2003). Cragg ve arkadaşlarının sonuçları bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Tablo 6. İnternet Kullanımına Ait Özellikler (n = 127)

	Sayı	%
Evde İnternet Kullanma Amaçları (n=127)*		
Bilimsel Kaynak Tarama	94	74.0
İletişim (Chat, e-mail, messenger v.b.)	64	50.4
Eğlence / Oyun	50	39.4
Müzik Dinleme / CD Seyretme	56	44.0
Günlük Haberleri Takip Etme	68	53.5
Diğer	7	5.5
İnternete Ortalama Bağlanma Süresi (n=127)		
Yarım Saat / Gün	29	22.8
1-2 Saat / Gün	16	12.6
2 Saatten Fazla / Gün	8	6.3
2-3 Saat / Hafta	11	8.7
Arasına	19	15.0
Yanıt Vermeyenler	44	34.6

*Birden fazla seçenek işaretlemiştir.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) tarafından yapılan araştırmaya göre, Türkiye’de, kentlerdeki evlerin %6.9’unda internet bağlantısı bulunurken, ülke genelinde ise evlerin %3’ünde internet bağlantısı mevcuttur. TİSK’in verilerine göre, Danimarka’da konutların %59’unda, ABD’de ise %50’sinde internet bağlantısı bulunmaktadır (NTV.MSNBC.com.tr. 2003). Bu çalışma grubundaki hemşirelerin 127’si (%42.3) internete bağlanmaktadır (Tablo 6). Aştı’nın öğrenci hemşirelerle yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin %65’inin internete bağlandığı belirlenmiştir (Aştı 2003). Hemşirelerin internete bağlanma oranları, toplum kesimlerinin tamamı göz önünde bulundurulduğunda yüksek olduğu düşünülebilir ancak bilgiye hızlı ulaşmanın bu kadar kolay olması ve daha başka pek çok yararı göz önünde bulundurulduğunda bu oran istendik düzeyde değildir.

Hemşirelerin, evde interneti, %74 oranında bilgi ve literatür taramak amacıyla kullanıldığı belirlendi. İnternet kullanım süresinin ise %22.8 oranında, günde ortalama yarım saat olduğu saptandı (Tablo 6). Aştı’nın çalışmasında, öğrenci hemşirelerin %60.7’sinin günde ortalama 1-5 saat internete bağlandığı belirlenmiş. Aştı’nın araştırması öğrenci hemşireler üzerinde gerçekleştirildiğinden, sonuçlar bu çalışma sonuçlarına göre oldukça yüksektir (Aştı 2003).

Çalışma grubundaki hemşirelerin %36’sı (n=108) bilgisayar kullanma konusunda eğitim almıştı. İskoçya’da 608 ebe ile gerçekleştirilen araştırmada %20.9’unun bilgisayar kullanımı konusunda eğitim aldığı saptanmış (Hillan et al. 1998). Farmer tarafından yapılan çalışmada, hemşirelerin %91’inin bilgisayar kullanımı konusunda çok az deneyimleri olduğu saptanmıştır (Farmer et al. 1999). Bu çalışma ile diğer araştırma verileri karşılaştırıldığında bir-

birine paralellik olduğu ve hemşireler arasında formal bilgisayar eğitimi alma oranının oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır. Aştı öğrenci hemşirelerin %40.9'unun okuldan bilgisayar eğitimi aldığını belirlemiştir,

gelişen teknoloji ile birlikte okullarda bilgisayar eğitiminin artacağını belirtmiştir (Aştı 2003).

Tablo 7. Hemşirelerin Eğitim Durumuna Göre Bilgisayar Kullanma Durumlarının Karşılaştırılması

	Bilgisayar Kullanma				Toplam	
	Evet		Hayır			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Eğitim						
Lise	13	18.1	59	81.9	72	100
Ön Lisans	84	54.5	70	45.5	154	100
Lisans	44	73.3	16	26.7	60	100
Lisans Üstü	9	64.3	5	35.7	14	100
Toplam	150	50	150	50	300	100

$X^2 = 44.871$ $p = 0.000$ ($p < 0.001$)

Çalışmaya katılan hemşirelerin eğitim düzeyi ile bilgisayar kullanma durumu karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan ileri derecede anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($X^2 = 44.871$, $p = 0.000$ $p < 0.001$) (Tablo 7). Hemşirelerin eğitim düzeyi yükseldikçe bilgisayar kullanma oranı da doğru orantılı olarak artmaktadır. Fakat, lisans

üstü mezun olan hemşirelerin, lisans mezunu hemşirelerden daha az bilgisayar kullanmaları düşündürücüdür. Mesleğin tipi ile bilgisayar kullanımının önemli oranda ilişkili olduğu; hemşire öğretmen ve hemşire öğrencilerin bilgisayarı, diğer hemşire ve hemşire yöneticilerden daha fazla kullandıkları belirlenmiştir (Cragg et al, 2003).

Tablo 8. Hemşirelerin Eğitim Durumuna Göre Bilgisayar Eğitimi Alma Durumlarının Karşılaştırılması

	Bilgisayar Eğitimi Alma				Toplam	
	Evet		Hayır			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Eğitim Durumu						
Lise	22	30.6	50	69.4	72	100
Ön Lisans	49	31.8	105	68.2	154	100
Lisans	33	55.0	27	45.0	60	100
Lisans Üstü	4	28.6	10	71.4	14	100
Toplam	108	36.0	192	64.0	300	100

$X^2 = 11.832$ $p = 0.008$ ($p < 0.001$)

Tablo 8'e bakıldığında hemşirelerin %36'sının bilgisayar eğitimi aldığı, %64'ünün eğitim almadığı ve eğitim durumu ile bilgisayar eğitimi alma durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu ($X^2 = 11.832$, $p = 0.008$, $p < 0.001$) görüldü. Hemşirelerin eğitim düzeyi yükseldikçe bilgisayar eğitimi alma durumlarının arttığı ancak lisans üstü eğitim alan hemşirelerde oranın düşük olduğu görüldü.

SONUÇ VE ÖNERİLER

*Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 32.16 ± 7.35 , %51.3'ü ön lisans mezunu, %62.4'ü üniversite hastanesinde, %80'i servis hemşiresi olarak çalışmaktadır.

*Kliniklerin %50'sinde bilgisayar donanımı olmadığı, bilgisayar donanımı olan kliniklerde ise bilgisayarın, %75.3 oranında hemşirelik kayıtları için kullanıldığı belirlendi.

*Bilgisayar kullanan kliniklerin %94'ünde internet bağlantısı olduğu, hemşirelerin %18.7'sinin klinikte interneti kullandığı belirlendi.

*Hemşirelerin, %42.3'ünün evlerinde bilgisayar olduğu, evinde bilgisayar kullananların ise, %74'ü, bilimsel kaynak tarama amacıyla internete bağlandıkları belirlendi.

*Kliniklerde hemşireler arasında bilgisayar ve internet kullanımı henüz istenilen düzeyde değildir.

*Kliniklerde bilgisayar donanımı ve internet bağlantısının yetersiz olması ve hemşirelerin, bilgisayar ve internet kullanmayı yeterince bilmemesi nedeniyle teknolojinin avantajlarından yeterince yararlanamamaktadırlar.

*Hemşirelerin, araştırma yaparak kendilerini geliştirebilmeleri ve hizmetin kalitesinin artırılması için kliniklerde bilgisayar ve internet donanımlarının

arttırılması gerekir. Ayrıca hemşirelik eğitiminde eğitim teknolojisi ve bilgisayar eğitimine yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

Aksakoğlu G (2001). Sağlıkta Araştırma Teknikleri ve Analiz Yöntemleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük Matbaası, İzmir; 236-260.

Aştı T (2003). Öğrenci hemşirelerin bilgisayar kullanımı ve bilgisayardan yararlanma durumları. I. Uluslararası & V. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kongre Kitabı. Özlem Grafik Matbaacılık, İstanbul: 377-379.

Bahar Z (2002). Verilerin çözümlenmesinde istatistiksel yöntemler. Erefe İ. (Editör). Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri .Odak Ofset, İstanbul: 189-250.

Cragg (Betty) C E, Edwards N, Yue Z et al. (2003). Integrating web-based technology into distance education for nurses in China: Computer and internet access and attitudes. *Comput Inform Nurs.* 21 (5): 265-274.

Dickerson S S, Feitshans L A (2003). Internet users becoming immersed in the virtual world. *Comput Inform Nurs.* 21(6): 300-308.

Farmer J, Richardson A, Lawton S (1999). Improving access to information for nursing staff in remote areas: the potential of the internet and other networked information resources. *Internal Journal of Information Management* 19: 49-62.

Fogel J (2002). Internet use and advanced practice oncology nursing. *Topic in Advanced Nursing Journal* 2(4).

Hillan E M, McGuire M M, Cooper M (1998). Computers in midwifery practice : a view from the labour ward. *Journal of Advanced Nursing.* (27): 24-29.

Kalsman M W, Acosta D A (2000). Use of the internet as a medical resource by rural physicians. *J Am Board Fam Prac.* 13 (5): 349-352.

Kum E (1988). Hemşirelik uygulamalarında bilgisayar kullanımı. *Türk Hemşireler Dergisi, Meteksan Limited Şirketi, Cilt 38, Sayı 1, Ankara: 9-15.*

Sabuncu N (1998). Bilgisayar ve hemşirelik yaklaşımı. *Hemşirelik Formu Dergisi*

Özlem Grafik Matbaacılık, Cilt 1, Sayı 2,
İstanbul; 81 – 82.

Tekir Aygin D, Dede Çınar N (1997).
Gelişen bilgisayar teknolojisinin hemşirelik
uygulamaları üzerine etkisi. Çınar Dergisi,
Ege Üniversitesi Basımevi, 3(4), İzmir: 23-
25.

.....NTV.MSNBC.com.tr. Evlerde
İnternet Kullanımı Yüzde 3.htm,
03.06.2003.

.....http://kurul.ubak.gov.tr/calıřt
ay/calıřtay.doc , 10.06.2002.

.....www.agarastırma.com.tr/in
dex.htm.